OpenChassidus · מהדורה עברית מבוארת

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה

ד"ה מים רבים · מוצאי שבת פרשת נח, ג' מרחשון — בחדרו — ה'תשל"ח

המאמר	מאמר כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל שניאורסאהן מליובאוויטש, שנאמר בחדרו במוצאי שבת פרשת נח ה'תשל"ח.
יסודו	ביאור אדמו"ר הזקן בפסוק "מים רבים" (תו"א ר"פ נח), עם תורת חיים והמשך מים רבים תרל"ו.
הנוסח	עמ' רעג–רעז בדפוס המנוקד (כותרת: "מים רבים, תשל"ח"), הועתק מצילומים ונבדק מול ספר המאמרים מלוקט שברשת. כל מראי המקומות נבדקו בספריא ובספריית OpenChassidus.

> מהדורת לימוד בעברית: לשון המאמר באותיות מודגשות, ובתוכה ביאור משולב באותיות קלות — בכל מקום שהלומד צריך לו. לכל סעיף: לפני העיון, עיונים במושגי היסוד, בעבודת ה' ותמצית; ובסוף: מילון מושגים, ההערות כפי שנדפסו עם תוצאות הבדיקה, ומרשם המקורות.

Prepared by Shimon Rosenberg · shimon@reshimu.ai

מוצאי שבת פרשת נח, השבוע.

מוצאי שבת קודש פרשת נח ה'תשפ"ז חל בליל ז' מרחשון (17 באוקטובר 2026) — השבוע שבו "ויעקב הלך לדרכו" חדל להיות הכרזה ונעשה צורת השנה בפועל.

על המהדורה

אופן הלימוד

האותיות המודגשות הן לשון המאמר עצמו, מלה במלה. האותיות הקלות הן ביאור משולב — הסבר, מקור או פירוש מושג — המוכנס בתוך המשפט במקום שהלומד צריך לו. הקורא רק את המודגש — קורא את המאמר; הקורא את שניהם — לומד אותו מבואר. לביאור אין סמכות משל עצמו; כל מקום שהוא נראה כחולק על המאמר — לשון המאמר עיקר.

הנוסח

לשון המאמר הועתקה שורה אחר שורה מצילומי הדפוס (עמ׳ רעג–רעז). הדפוס מנוקד; כאן הובא בלי ניקוד, בכתיב המלא שבדפוס (״מכל מקום״, ״חס ושלום״, ״על ידי״). תיבה זהובה (עמ׳ רעד) מציינת היכן מתחיל עמוד חדש בדפוס. מספרי ההערות הובאו במקומם, וההערות עצמן מקובצות בסוף. נבדק בתוכנה שהסרת הביאור המשולב מחזירה בדיוק את לשון המאמר כפי שהועתקה — אות באות.

מראי מקומות ובדיקתם

כל 56 ההערות והערת הכוכבית הובאו כפי שנדפסו. כל אחת נבדקה: מקורות מקרא, תלמוד, מדרש וראשונים — בספריא; ספרי חסידות — בספריית OpenChassidus (תורה אור, לקוטי תורה, תורת חיים, דרך מצותיך, מאמרי הרבי ושיחותיו). כל הערה מסומנת נבדק — המקור נפתח והתוכן נמצא (33 הערות) — או כמובא — הובא כפי שנדפס, והמראה מקום הפנימי לא נפתח (24 הערות). היכן שהרבי עצמו מציין במקום אחר אותו מקור ואותו דף — נרשם הדבר. המאמר נבדק גם מול עד שני, ספר המאמרים מלוקט שברשת; שני העדים מובאים כעדים שקולים, בלי לערבב ביניהם. במקום שיש שינוי, או שהבדיקה העלתה שאלה — הולכים אחר הדפוס ומסמנים ‡. שינוי אחד בגוף המאמר: בעד הדיגיטלי ״הלבושים בפשטות „המרבה״ (רעד, 3); בדפוס אין ״בפשטות״.

לבדוק לפני הדפסה

הצילומים צולמו בזווית ועל גב כרוך. לפני הפצה רחבה יש לבדוק מול הספר: הערה 7 (״חוקת טו״ — הבדיקה מצביעה על ״סו״); הערות 48–49 (העמודים 269 ו־266 בלקו״ש אינם מתאימים לח״כ כפי שהרבי מציינו במקום אחר, עמ׳ 281–284).

מהלך המאמר

שישה שלבים ושאלה אחת: מה עושות טרדות הפרנסה לאהבתו של 'יהודי לה' — ולשם מה הן באות?

מים	מים רבים הם טרדות הפרנסה; נהרות — הטרדה כזרם. אין בכחם לכבות או לשטוף את האהבה המסותרת.	א
ידיים	"יגיע כפיך" — ולא המוח והלב. העסק לבוש לברכה, והמרבה בלבושים מקלקל. הטרדה מראה שלא הופנם ש"ברכת הוי' היא תעשיר".	ב
שרש	שרש המים בתהו, למעלה מן התיקון שרש הנשמה. אינם מכבים, כי שרש האהבה גבוה יותר: שלהבת בגחלת, צור.	ג
יתרון	המים קיימים להגדיל את האהבה: בירידה נעשית הנשמה מצדיק לבעל תשובה, למעלה משרשה.	ד
פועל	שרש הנשמות בעצמות הוא ירידתן כפי שנצפתה מראש. למעלה — ודאי אך בכח; למטה — בפועל.	ה
שמחה	לאחר תשרי "יעקב הלך לדרכו". הידיעה שהירידה היא עליה מביאה שמחה, הפורצת גדר וממשיכה ברכה בכל המצטרך.	ו

טבלה · סולם השרשים שבסעיף ג׳

צור — שלמעלה מהוי׳ שרש הנשמה: "האלקים אשר נתנה"	ולמעלה יותר (לקו"ת ר"פ האזינו)
שלהבת י-ה הגנוזה בגחלת עצמות אור אין סוף — שרש האהבה המסותרת	"שלמעלה גם מבחינת תהו"
▲ כאן עוגנת האהבה — המים אינם עולים למעלה מן התהו ▲	
תהו — אורות מרובים שרש ה"מים רבים" וה"נהרות"	קדם לתיקון וגבוה ממנו
תיקון — הסדר המתוקן שרש הנפש האלקית	לפי מדרגה, היו המים צריכים לגבור

מים רבים — טרדות הפרנסה

לפני העיון

המאמר פותח בפסוק "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה" (שיר השירים ח, ז), ובביאורו של אדמו"ר הזקן בתורה אור ריש פרשת נח — פרשת המבול, המים שכיסו את העולם. ה"מים רבים" אינם חטא ואינם אסון, אלא דבר רגיל הרבה יותר: טרדות הפרנסה. והחידוש: ככל שיתגברו, אין בכחם להגיע אל האהבה הטמונה בכל נפש מישראל.

עמ׳ רעג **מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה גו׳**[1] — פסוק בשיר השירים, שבו מתוארת אהבת כנסת ישראל להקב"ה כחזקה מכל מה שבא נגדה, **ואיתא בדרושי רבותינו נשיאינו**[2] — אדמו"ר הזקן בתורה אור, אדמו"ר האמצעי בתורת חיים, ואדמו"ר מהורש"ב בהמשך מים רבים תרל"ו, **שמים רבים הם כל טרדות הפרנסה והמחשבות שבעניני עולם הזה** — לא חטא ולא תאוה, אלא הטרדה הרגילה והמותרת של עשיית פרנסה, **ועם כל זה לא יוכלו לכבות את האהבה המסותרת** — האהבה הטבעית לה׳, הטמונה בנפש גם כשאינה מורגשת (תניא פי"ח–י"ט) **שיש בכל נפש מישראל.**

ונהרות לא ישטפוה — חלקו השני של הפסוק מוסיף על הראשון, **שגם כאשר מחשבות הני"ל הם מטרידות ביותר** — מלשון "טרדות": מחשבות הרודפות ודוחקות, **עד שהן משוטטות במרוצה בתמידות בלי הפסק כלל, כמו הנהרות**[3] — ולא כ"מים" סתם: מי הים "מכונסים ועומדים", ואילו הנהר כל עניינו זרימה **שנובעים תמיד בלי הפסק וניידי ואזלי** — לשון תורת חיים: נעים והולכים **בשטף גדול**[4]**, מכל מקום לא ישטפוה להאהבה (ולא יוכלו לכבותה**[5] — כמבואר בתורה אור, ש"לא יוכלו לכבות" קאי גם על הנהרות**).**

עיון

אהבה מסותרת — טמונה, לא חסרה

אדמו"ר הזקן מקדיש לאהבה זו את פרקים י"ח–י"ט בתניא: "אהבה מסותרת שבלב כללות ישראל, שהיא ירושה לנו מאבותינו". היא מתגלה בבירור כשיהודי נדרש לכפור בה׳ ומוצא שאינו יכול. "מסותרת" היא המילה המכרעת: האהבה אינה רגש שצריך לייצר, אלא מציאות בנפש שהרגשות עשויים לכסות עליה. לכן המים אינם מגיעים אליה — הם פועלים על מה שהאדם מרגיש וחושב, והאהבה שוכנת מתחת לזה. השאלה האמיתית של המאמר, שנענית בסעיף ג׳, היא מדוע עמידתה של האהבה היא חידוש בכלל.

עיון

מים ונהרות — שני אופנים של הצפה

ההערות מבחינות בין שני הדימויים. "מים" — הים — מכונסים ועומדים: הטרדה כמשא כבד ועומד הממלא את המחשבה. "נהרות" אינם פוסקים: הטרדה כזרם, מחשבה רודפת מחשבה. אפשר לטבוע בשני האופנים, בכובד או בתנועה, והפסוק עונה על שניהם. ובתורה אור (הערה 21) מבואר ש"מים רבים" ו"נהרות" הם שתי בחינות בתהו — וזה מכין את החידוש של סעיף ג׳.

בעבודת ה' · חשון ה'תשפ"ז

המאמר אינו דורש מהאדם להפסיק לדאוג כדי שיוכל לאהוב את ה'. הוא אומר שהאהבה כבר שם, מתחת לדאגה. המסקנה המעשית: לא לראות במחשבה עמוסה הוכחה ללב קר.

תמצית

"מים רבים" שבשיר השירים הם, בדרושי רבותינו, טרדות הפרנסה והמחשבות שבעניני העולם. בין שהן לוחצות כמשא עומד ("מים") ובין שהן זורמות בלי הפסק ("נהרות") — אין בכחן לכבות או לשטוף את האהבה המסותרת שבכל נפש מישראל.

סעיף ב׳

יגיע כפיך — ולא יגיעת המוח והלב

לפני העיון

מדוע "טרדות", ומדוע "פרנסה"? הרבי מדייק בלשון רבינו הזקן. העבודה עצמה אינה הבעיה — התורה דורשת כלי לברכה. הבעיה היא כשהעסק עולה מן הידיים אל המוח והלב. הסעיף נשען על דרך מצותיך לצמח צדק ועל קונטרס ומעין, ומגיע למסקנה שאינה נוחה: הטרדה עצמה היא סימן.

ב) וביאור דיוק הלשון „טרדות הפרנסה" — מדוע נקט רבינו הזקן דווקא "פרנסה", ודווקא "טרדות" ולא "עסק", **הנה כתיב[6] יגיע כפיך כי תאכל גו'** (תהלים קכח, ב), **וידוע הדיוק בזה[7], יגיע כפיך דוקא אבל לא יגיעת המוח והלב** — הכתוב משבח את הידיים העמלות, לא את הראש הדואג.

והיינו דהגם אשר (מצד זה שהשפע בעולם הזה נמשכת דרך לבוש הטבע[8] — הברכה אינה יורדת כנס גלוי, אלא מתלבשת בסיבה ומסובב טבעיים) **צריך להיות עשיה שבזה תתלבש השפע שלמעלה, וכמו שכתוב[9] וברכך הוי' אלקיך בכל אשר תעשה (דוקא** — ובספרי: "יכול בטל? תלמוד לומר בכל אשר תעשה". הברכה צריכה כלי של מעשה), **ועד שלפעמים (מצד גודל ההעלם וההסתר[10]** — "בזעת אפיך תאכל לחם" נתחדש רק לאחר חטא עץ הדעת; היגיעה שייכת לעולם של הסתר) **צריכים גם ליגיעה,**

מכל מקום אין צריך להעסיק בעשיה זו כי אם רק את כחות החיצונים שלו, יגיע כפיך [כפים ושארי אברים החיצונים[11]], אבל לא את כחות הפנימיים והנעלים (שבמוח ולב), כי כחות אלו צריכים להיות מוקדשים לשמש את קונו, שזהו תכלית בריאתו[12] — כלשון המשנה בסוף קידושין: "ואני נבראתי לשמש את קוני". המוח והלב כבר מיועדים לתפקידם.

והגם שמכיון שהשפע מתעלם ומסתתר בלבושי הטבע צריך להשתמש גם בשכלו לצורך העסק — העסק דורש מחשבה, ואין להתעלם מזה, **הוא רק מה שמוכרח** עמ׳ רעד **להעשיה, אבל לא באופן דיגיעה בהתחכמות ותחבולות** — שהשכל נעשה מכונה של חשבונות ותחבולות בלי הפסק.

ובפרט שברכת הוי' היא תעשיר[13] (משלי י, כב): מקור העושר הוא הברכה, לא היגיעה, **והעסק אינו אלא לבוש לברכת הוי' (ולא שהעסק הוא מקור פרנסתו חס ושלום), הרי מובן[14], שבדוגמת הלבושים „המרבה בלבושים לא העדיף מאומה, ואדרבה[15] מקלקל יותר"[16]** — משל הצמח צדק בדרך מצותיך: הבגד צריך להיתפר כמדת הגוף, ומי שגופו שתי אמות ועושה לו לבוש של שלש או ארבע אמות — מקלקל, וגורם שייכשל בו.

וזהו דיוק הלשון „טרדות הפרנסה", דהגם שהוא במצב נמוך — נמוך לא מצד המעשים, אלא מצד ההכרה **שיש לו טרדות הפרנסה [שזה מראה אשר אינו מתבונן כדבעי אליביה דנפשיה שברכת הוי' היא תעשיר[17]** — הטרדה עצמה היא הסימן: מי שהפנים באמת שהברכה היא המעשירה, היה עוסק בלי להיטרד**], מכל מקום, הנה גם הטרדות לא יוכלו לכבות חס ושלום את האהבה המסותרת שבכל אחד מישראל.**

עיון

לבוש — העסק כבגד לברכה

בחסידות, "לבוש" הוא דבר שעל ידו נמצא דבר נעלה ממנו מבלי שישתנה. הטבע לבוש לאלקות; העסק לבוש לברכה. ובדרך מצותיך מוסיף הצמח צדק משל של חייט: הבגד צריך להיתפר כמדת הגוף, ובגד ארוך הרבה יותר מן הגוף אינו משמש טוב יותר — הוא מכשיל את לובשו. הלבוש הנכון הכרחי; הלבוש המוגזם אינו ניטרלי. המדד אינו כמה כח משקיעים, אלא האם ההשקעה במדת הכלי שהברכה צריכה לו. מעבר לזה, היגיעה כבר אינה משרתת את הברכה אלא מתחרה בה.

עיון

כחות חיצונים וכחות פנימיים

חלוקת העבודה מדויקת. הידיים, והכחות החיצונים בכלל, יכולים להינתן לעולם. המוח והלב — ההבנה, תשומת הלב, הגעגוע — שייכים לעבודת ה', כי לכך נברא האדם (סוף קידושין). הרבי מתיר להכניס את השכל לעסק רק במידה שהעשיה מחייבת. מה שנשלל הוא השכל כמחשב תחבולות קבוע, והלב כדואג קבוע: כחות פנימיים שגויסו לעבודה חיצונית.

בעבודת ה' · חשון ה'תשפ"ז

מבחן לשבוע: כשענייני העסק צצים באמצע התפילה או הלימוד, הם עברו מן הידיים אל המוח והלב. העבודה יכולה להישאר; את הטרדה יש להחזיר למקומה.

תמצית

הכתוב משבח "יגיע כפיך" ולא יגיעת המוח והלב. הברכה צריכה כלי של מעשה, ועולם של הסתר דורש לפעמים יגיעה — אך רק הכחות החיצונים ייעסקו בזה; המוח והלב מוקדשים לשמש את קונו. העסק אינו אלא לבוש לברכה, ו"המרבה בלבושים" מקלקל. עצם הטרדה מראה שלא הופנם ש"ברכת הוי' היא תעשיר" — ובכל זאת, גם הטרדות אינן יכולות לכבות את האהבה המסותרת.

סעיף ג׳

שרש המים רבים בתהו — ושלהבת י-ה הגנוזה בגחלת

לפני העיון

כאן מתחדש המהלך. לכאורה פשוט שעניני הפרנסה חלשים מן הקדושה — ומה החידוש שאינם יכולים לכבות את האהבה? הרבי מבאר שאין זה פשוט כלל: שרש המים רבים בתהו, שהוא למעלה מן התיקון, שרש הנפש האלקית. המים גבוהים משרש הנשמה עצמה. ובכל זאת אינם יכולים — כי שרש האהבה גבוה עוד יותר: בעצמות אור אין סוף, השלהבת הגנוזה בגחלת, בחינת צור.

ג) והנה החידוש בזה שמים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה — לכאורה פשוט שעניני הפרנסה חלשים מן הקדושה; אך הרבי מראה שאין זה פשוט כלל, **דידוע דשרש המים רבים [שהוא טרדות הפרנסה] הוא בבחינת התהו שקדם לתיקון**[18] — עולם התהו: אורות מרובים בכלים מועטים, שלא יכלו להכילם ונשברו; עולם התיקון: הסדר המתוקן שנבנה אחריו. **דזהו שנקראים מים רבים להיותם „רבים" (גם) מצד שרשם ומקורם**[19] — בתהו היו אורות מרובים; ובאור התורה: "מים רבים" דוגמת "רשות הרבים", בחינת עולם הנקודים.

וזהו הרבותא[20] **בזה שמים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה, דהגם ששרש המים רבים והנהרות**[21] — שתי בחינות בתהו **הוא בבחינת התהו שקדם לתיקון (שרש נפש האלקית)** — כלומר: התיקון הוא שרש הנפש האלקית, והתהו שקדם לו גבוה ממנו; לפי סדר המדרגות, היו המים צריכים לגבור, **מכל מקום לא יוכלו לכבות חס ושלום את האהבה שבנפש האלקית**[22].

והטעם לזה הוא (כמו שכתוב לפני זה[23] — בפסוק הקודם, שיר השירים ח, ו**) רשפיה רשפי אש שלהבת י-ה**[24]**, ששרש הנשמה והאהבה מסותרת שבה הוא בעצמות אור אין סוף** — לא אור המתפשט ממנו, אלא האין סוף כפי שהוא בעצמו **שלמעלה גם מבחינת תהו** — התהו גבוה מן התיקון, והעצמות גבוה מן התהו; האהבה עוגנת במקום שהמים אינם מגיעים אליו.

ששרש האהבה שבנפש האלקית הוא בבחינת שלהבת י-ה כמו שהיא קשורה וגנוזה בגחלת (רשפי אש[25] — "רשפיה": גחליה, כפירוש הראב"ע והמצודות; ובתרגום: "גומרין דאשא". שלהבת הגנוזה בגחלת היא האש כפי שהיא במקורה, קודם שנתגלתה כשלהבת**), ולמעלה יותר**[26] **– כמו שהוא בבחינת צור**[27] **(שלמעלה מהוי**[28] עמ' רעה — שם הוי' מורה על הקב"ה כמהוה את הכל; "צור" — מה שלמעלה גם מזה. ובלקוטי תורה: נקרא צור כמו צור החלמיש, שהאש שבו "בכח ובהעלם"**), ששם הוא שרש הנשמה, כמבואר בלקוטי תורה**[29] **בפירוש הכתוב**[30] **והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה, שבחינת האלקים (אשר נתנה) הוא בחינת צור הנ"ל.**

עיון

תהו ותיקון

בחסידות, בעקבות האריז"ל, מתוארים שני סדרים. בתהו האורות עצומים וכל אחד עומד בפני עצמו; הכלים אינם יכולים להכילם והם נשברים — "שבירת הכלים". התיקון הוא הסדר שנבנה מחדש: אורות מועטים בכלים רחבים המשתלבים זה בזה. התיקון יציב; התהו חזק יותר. הנפש האלקית שרשה בתיקון. עוצמת הדחפים שבעולם — ובכללם הדחף ההופך פרנסה לשטף — שרשה באורות התהו שנשברו. וזו כוונת הרבי כאן: המים אינם הסחות דעת חלשות, אלא כחות שמקורם גבוה ממקור הנשמה עצמה.

עיון

גחלת, שלהבת, צור

שלהבת הקופצת מן הגחלת היא אש בגילוי; אותה אש עצמה כשהיא עוד בוערת בתוך הגחלת היא האש כפי שהיא במקורה, קודם שקיבלה צורה. המאמר מעמיד את אהבת הנשמה תחילה במדרגה זו — "שלהבת י-ה" הגנוזה בגחלת — ואחר כך למעלה יותר: צור, שלמעלה גם משם הוי". ובלקוטי תורה (אחרי כו, ג) מבואר השם: צור הוא "מקור ושרש כל שרשי התהוות", ונקרא כך על שם צור החלמיש, שהאש שבו "בכח ובהעלם" עד שמכים בו. הדימוי מתאים לגחלת — אש אחוזה, שעדיין לא נראתה. ובלקוטי תורה מפורש "האלקים אשר נתנה" שבקהלת על מדרגה זו. האהבה אינה רק מוגנת מן המים; היא שרושה במקום שאין בו שייכות לתהו ולתיקון.

טבלה · סולם השרשים שבסעיף ג׳

צור — שלמעלה מהוי׳ שרש הנשמה: "האלקים אשר נתנה"	ולמעלה יותר (לקו"ת ר"פ האזינו)
שלהבת י-ה הגנוזה בגחלת עצמות אור אין סוף — שרש האהבה המסותרת	"שלמעלה גם מבחינת תהו"
▲ כאן עוגנת האהבה — המים אינם עולים למעלה מן התהו ▲	
תהו — אורות מרובים שרש ה"מים רבים" וה"נהרות"	קדם לתיקון וגבוה ממנו
תיקון — הסדר המתוקן שרש הנפש האלקית	לפי מדרגה, היו המים צריכים לגבור

בעבודת ה׳ · חשון ה׳תשפ"ז

כשלחץ הפרנסה נראה גדול מן החיים הרוחניים — המאמר מסכים: לפי מדרגה, הוא באמת גדול. אבל אין זה סוף החשבון. האהבה אינה מתחרה בלחץ במגרש שלו.

תמצית

החידוש אמיתי: שרש ה"מים רבים" בתהו, שקדם לתיקון וגבוה ממנו — והתיקון הוא שרש הנפש האלקית. ובכל זאת אינם יכולים לכבות את האהבה, כי שרשה למעלה מן התהו: שלהבת י-ה הגנוזה בגחלת, ולמעלה יותר — בחינת צור שלמעלה מהוי׳, "האלקים אשר נתנה" שאליו תשוב הרוח.

סעיף ד׳

לא רק שאינם מכבים — אלא מוסיפים: מעלת בעלי תשובה

לפני העיון

סעיף ג׳ ביאר מדוע המים אינם מצליחים. סעיף ד׳ מוסיף: המים קיימים כדי להגדיל את האהבה. הנשמה יורדת לגוף ולתוך ה״מים רבים״, ויוצאת גבוהה יותר משהיתה לפני ירידתה. בעבודה, לעילוי זה יש שם — תשובה. נשמה למעלה היא צדיק גמור; נשמה למטה יכולה להיעשות בעלת תשובה, העומדת במקום שצדיק גמור אינו יכול לעמוד.

ד) והנה לא זו בלבד שאין ביכולת המים רבים הנ״ל לכבות חס ושלום את האהבה של הנשמה, אלא יתירה מזו, שעל ידם נעשה יתרון בהאהבה — המניעה עצמה נעשית האמצעי. **והוא שעל ידי ירידת הנשמה למטה בעולם הזה והתלבשותה במים רבים הנ״ל היא מגיעה למדריגה נעלית יותר ממדריגתה קודם ירידתה למטה**[31].

[וזהו תכלית הכוונה של מים רבים הנ״ל. ולכן סוף סוף אין ביכולתם לכבות את האהבה, לפי[32] — ובהערה: לא רק מצד שרש האהבה (כנ״ל ס״ג), אלא גם מצד תכליתם של המים עצמם **שתכלית עומק כוונתם של המים רבים גופא הוא אדרבא בכדי לפעול יתרון בהאהבה**[33]**].**

ובעבודה העילוי שנעשה בהנשמה על ידי ירידתה למטה והתלבשותה במים רבים הנ״ל הוא שבאה לענין התשובה[34] — העילוי אינו רק ענין נעלם; בעבודה בפועל יש לו שם.

וכידוע[35]**, שהנשמות קודם ירידתן לגוף הם בבחינת צדיקים גמורים** — למעלה אין גוף ואין יצר, ואין מקום לכשלון**, והיתרון שנעשה בהם על ידי ירידתן בגוף הוא שנעשים בבחינת בעלי תשובה, אשר במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין**[36] (ברכות לד, ב)**, ויתירה מזו, שאין יכולין לעמוד בו**[37] — כגירסת הרמב״ם, הלכות תשובה פ״ז ה״ד**, שאין זה (אפילו) ביכולת**[38] **שלהם** — ובהערה: שלמעלה מבחינת ״כח״ לגמרי.

וזהו הטעם שירדה הנשמה למטה, כי ענין התשובה [הגם שאינה על עבירות דוקא, כי אם השבת הנפש למקורה ושרשה[39] — תשובה כחזרה הביתה, לא רק כתיקון**] שייך דוקא כאשר אינו נמצא במקומו האמיתי (מקורו ושרשו)** — אי אפשר לשוב ממקום שלא יצא ממנו**, שאז שייך שישוב לשרשו ומקורו, בחינת והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה**[40].

ומכיון שמעלת הבעלי תשובה היא נעלית יותר ממעלת הצדיקים [ועד שהחילוק שביניהם הוא שלא בערך, שלכן מקום שבעלי תשובה עומדין עמ׳ רעו **אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד בו, כנ״ל], לכן, על ידי ענין התשובה שמתחדש בהנשמה בירידתה למטה הרי היא מתעלית יותר גם מכפי שהיתה בשרשה, בבחינת האלקים אשר נתנה**[41] — ובלקוטי תורה (האזינו): ״והתשובה הוא להיות ... כמו קודם ירידתה ויתר על כן״.

עיון

תשובה — השבת הנפש לשרשה

המאמר מגדיר תשובה במובנה הרחב: "השבת הנפש למקורה ושרשה", בין שהיו חטאים ובין שלא. נשמה שלא יצאה — אינה יכולה לשוב. לכן הירידה היא תנאי, ולכן נשמה שהיתה צדיק גמור למעלה יכולה להיעשות למטה דבר נעלה יותר. המרחק שנעבר נעשה חלק מן הקשר. ומכאן גירסת הרמב"ם החזקה יותר — "אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד בו": המקום מוגדר בכך שבאים אליו ממרחק. ובלקוטי תורה (בלק עג, א) נקרא זה "התירוץ האמיתי" למה ירדה הנשמה לעולם הזה.

בעבודת ה' · חשון ה'תשפ"ז

ה"מים" של השבוע — לוחות זמנים, חשבונות, רעש של יומן מלא — אינם סטייה משליחות הנשמה. הם השטח שלה. כל חזרה מהם, גם קטנה, היא העילוי שבשבילו היתה הירידה.

תמצית

המים רבים לא רק נכשלים — הם מגדילים את האהבה, וזו תכליתם העמוקה. למעלה הנשמות צדיקים גמורים; בירידתן לגוף ולטרדותיו הן יכולות להיעשות בעלי תשובה — השבים לשרשם ממרחק — ולעמוד במקום שצדיקים אינם יכולים. וכך על ידי הירידה מתעלית הנשמה למעלה ממה שהיתה בשרשה.

סעיף ה׳

במי נמלך — בכח ובפועל

לפני העיון

שאלה קשה: אם שרש הנשמות בעצמותו יתברך, למעלה מכל גילוי — איך יכול דבר להעלותן למעלה משרשן? הרבי עונה במשל הרב המגיד על אב הנושא במחשבתו את צורת בנו שהלך מאתו, וביסוד שאצלו יתברך העבר והעתיד אחד. מקומה של הנשמה בעצמות הוא עצמה העתידה, השלמה, הידועה מראש. בשרש — בכח; למטה — בפועל.

ה) והגם ששרש הנשמות הוא בעצמותו יתברך שלמעלה מכל הגילויים, וכדמוכח (גם) ממה שאמרו רז״ל[42] במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים — קודם בריאת העולם "נמלך" הקב"ה בנשמות (רות רבה פ"ב, ג)**, שענין ההמלכה הוא גם על גילויים הכי נעלים (מכיון שהם ברצון ולא בהכרח חס ושלום)** — ומה שבא ברצון, שייכת בו המלכה**, הרי מובן שהנשמות שבהן נמלך הן למעלה מכל הגילויים[43],**

מכל מקום שייך לומר שעל ידי התשובה (בירידתן למטה) נעשית בהן עליה גם לגבי הדרגא שהיה בשרשן — וזו השאלה: מה יכול להיות למעלה משרש בעצמות?**.**

ויובן זה על פי מה שכתב הרב המגיד[44] — רבי דוב בער ממעזריטש, ממלא מקומו של הבעל שם טוב ורבו של אדמו"ר הזקן **בפירוש מאמר רז״ל[45] ישראל עלו במחשבה, שהוא כמשל אדם שיש לו בן, דגם כשהבן עבר מכנגד פניו והלך מאתו, עם כל זה נחקקה הצורה של הבן במחשבה של האב. אלא שבבני אדם שייך זה דוקא במי שיש לו בן כו׳** — אב יכול לצייר רק בן שכבר נולד**.**

אבל אצל השם יתברך שייך זה לומר אף קודם שנבראו ישראל היה נחקק צורתם במחשבה, כמו שאמרו רז״ל[45] ישראל עלו במחשבה, כי אצלו יתברך העבר והעתיד אחד — הזמן נברא על ידו, ואינו מוגבל בו**.**

ומובן מזה, דזה מה שהנשמות מושרשות בעצמותו יתברך ובהם נמלך כו׳ – הוא ענין הנשמות כמו שהן בבחינת נברא (וכמו שהן יורדות למטה), ורק ש(גם) צורה זו היא חקוקה במחשבתו יתברך לפי שאצלו יתברך העבר והעתיד אחד — ה"שרש" אינו נשמה אחרת שקדמה; הוא הנשמה היורדת והעובדת, כפי שהיא ידועה מראש**.**

וכידוע[46] בפירוש במי נמלך כו׳, שזהו מה שעלה לפניו יתברך התענוג שיתענג כביכול בעבודת הנשמות למטה.

ועל פי זה יובן ענין העליה שנעשה בהנשמות על ידי ירידתן למטה, הגם שגם לפני ירידתן הן מושרשות בעצמותו יתברך, כי זה מה שהן מושרשות בעצמותו יתברך (ובהם נמלך כו׳) הוא מצד ידיעתו יתברך שתהיה אחר כך ירידתן למטה כו׳ וישלימו הכוונה[47] — ובהערה: גם העילוי שעל ידי התשובה הוא בבחינת "האלקים אשר נתנה", אלא שבתחלה הוא רק בכח**.**

והגם שגם בתחלה יודעים בודאות גמורה עמ׳ רעו **שישלימו הכוונה, הרי זהו בכח, ותכלית העילוי (והכוונה) הוא[48] הפועל** — ודאות עדיין אינה מעשה: בשרש ההצלחה ידועה; בירידה היא נעשית מציאות**.**

[וזהו גם דיוק הלשון במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, שבהיותן בבחינת ההמלכה [שאז העילוי שלהן הוא בכח, שיודעים שישלימו הכוונה] הן בבחינת צדיקים, ולאחרי ירידתן למטה [שאז הם משלימים את הכוונה בפועל] נעשים בבחינת בעלי תשובה].

עיון

משל הרב המגיד — אב ובן

אב שבנו הלך מאתו עדיין נושא את פניו; הצורה חקוקה במחשבתו. אבל אדם אינו יכול לשאת צורת בן שעדיין אין לו. הקב"ה יכול — אצלו העבר והעתיד אחד. לכן "ישראל עלו במחשבה" אינו מתאר נשמה זכה שנפלה אחר כך, אלא את היהודי האמיתי, עם גופו ומאבקו, הנמצא לפני הקב"ה עוד קודם הבריאה. ולכן אין שרש הנשמה וירידתה מתחרים: השרש הוא הירידה כפי שנצפתה מראש. (המשל מובא באור תורה להרב המגיד על "נעשה אדם", ובכתר שם טוב.)

עיון

כח ופועל

בשרש, הצלחת הנשמה ודאית — ועדיין רק בכח. הרבי עומד על כך שתכלית העילוי היא הפועל. זה הופך הנחה טבעית שהמקור הוא תמיד המקום הנעלה. כאן המקור מחזיק את התכנית, והעולם מחזיק את ההשלמה. אותה נשמה נקראת "צדיק" בשעת ההמלכה ו"בעל תשובה" לאחר הירידה, כי רק הירידה הופכת את הידוע לעשוי.

טבלה · שרש, ירידה ופועל – סעיפים ד׳-ה׳

בשרש · כח	הירידה	למטה · פועל
צדיק	**מים רבים**	**בעל תשובה**
"במי נמלך" קודם הבריאה. מושרש בעצמות; הצלחתו ודאית — אך רק בכח.	גוף, פרנסה, טרדות, עובדין דחול — "ויעקב הלך לדרכו". לא סטייה, אלא שטח השליחות.	שב לשרשו ממרחק ומשלים את הכוונה בפועל — למעלה מן השרש עצמו.

בעבודת ה' · חשון ה'תשפ"ז

מה שהקב"ה ראה בך אינו אדם בלי קשיים, אלא אדם שעובר דרכם. העבודה בפועל של היום — לא רק הכוונה שמאחוריה — היא מה שעליו "נמלך".

תמצית

שרש הנשמות בעצמותו יתברך, למעלה מכל גילוי — בהן נמלך קודם הבריאה. ובכל זאת הירידה מעלה אותן. משל הרב המגיד מבאר: הקב"ה חוקק צורת נשמות שעדיין אינן, כי אצלו העבר והעתיד אחד; מקומן בעצמות הוא עצמן היורדות והעובדות, כפי שנצפו מראש. בשרש הן צדיקים, הצלחתן ודאית אך בכח; למטה, בהשלימן את הכוונה בפועל, הן נעשות בעלי תשובה.

סעיף ו׳

ויעקב הלך לדרכו — בשמחה ובטוב לבב

לפני העיון

המאמר נחתם בלוח השנה. לאחר חודש תשרי נוהגים להכריז "ויעקב הלך לדרכו": המועדים נגמרו, וחוזרים לחיי היום יום. במוצאי שבת פרשת נח, כמבואר בשיחה, ההליכה כבר בפועל. הרבי קושר זאת לכל הנ"ל: הירידה אל ימות החול היא העליה, והידיעה בזה עושה את ההליכה שמחה — ושמחה פורצת כל גדר.

ו) ויש לקשר זה עם ענין ד„ויעקב הלך לדרכו" — שמכריזים לאחר חודש תשרי: נגמרו המועדים, וחוזרים לחיי היום יום **(שבמוצאי שבת פרשת נח**[49] — ובשיחה: במוצאי שבת בראשית מכריזים זאת, ובמוצאי שבת נח זה כבר בפועל**), דהגם שלאחרי חודש תשרי הוא הולך לדרכו (גם) בעניני הרשות ובעובדין דחול** — לא חטא, אלא עסקי החיים המותרים**, ועד לבחינת מים רבים הנ"ל, מכל מקום על ידי זה גופא הוא מתעלה יותר, שנעשה בבחינת מהלך**[50] — "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה" (זכריה ג, ז): המלאכים עומדים במדרגתם, והנשמה בגוף הולכת ממדרגה למדרגה**, וכלשון הכתוב**[51] **ויעקב הלך לדרכו.**

וידיעה זו [שהירידה (לדרכו בעניני הרשות וכו') היא צורך עליה] פועלת שההליכה תהיה בשמחה ובטוב לבב [ועל דרך מה שכתוב[52] **גבי יעקב וישא יעקב רגליו גו' משנתבשר בשורה טובה כו'** — ופירש"י: "נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת"**].**

וזה פועל שעבודתו תהיה בתכלית השלימות — בלי שום חלק מן האדם שנשאר מבחוץ **ולמעלה ממדידה והגבלה (בחינת בכל מאדך**[53] — אהבה שלמעלה מן הכלי; ובהערה: זהו גם העילוי שנעשה על ידי ה"מים רבים"**), כי שמחה פורץ**[54] **כל הגדרים.**

ועל ידי שעובד עבודתו [בכל הג' קוין (ג' בני נח[55] — שהם בחינת חסד גבורה ותפארת**) דתורה עבודה וגמילות חסדים] בתכלית השלימות ובשמחה ובטוב לבב, נמשך לו גם ברכת הוי' בכל המצטרך לו [בג' הענינים דבני חיי ומזוני**[56] — שלושת הענינים שאמרו חז"ל שתלויים במזל (מועד קטן כח, א)**] בתכלית השלימות ובשמחה ובטוב לבב, הן ברוחניות והן בגשמיות, וברוחניות ובגשמיות גם יחד** — המאמר נחתם במקום שבו פתח, בפרנסה; אלא שעכשיו הברכה באה לקראת מי ששמר את לבו לה'.

עיון

מהלך — ההולך

זכריה (ג, ז) מעמיד "מהלכים" מול "העומדים". בתורה אור (הערה 50) מבואר זה על ירידת הנשמה: המלאך קבוע במדרגתו; הנשמה המלובשת בגוף יכולה לעלות ממדרגה למדרגה. הרבי מחיל זאת על לוח השנה: תשרי — עמידה, חודש של ימים קדושים קבועים; השנה — הליכה. המעבר מזה לזה אינו ירידה במדרגה, אלא תחילת התנועה.

עיון

שמחה פורץ גדר

אדם העובד מתוך טרדה מודד הכל — זמן, כח, כמה יכול להרשות לעצמו לתת. שמחה אינה מודדת. הרבי קושר זאת ל"בכל מאדך" — האהבה שלמעלה מן הכלי — ומציין בהערה שזהו העילוי שה"מים רבים" נועדו לפעול. הטרדות שאיימו להטביע את האהבה נעשות, על ידי הידיעה שהירידה היא עליה, סיבה לאהבה בלי גבול.

בעבודת ה' · חשון ה'תשפ"ז

מוצאי שבת פרשת נח הוא ההתחלה האמיתית של עבודת השנה. ללכת אליה כמו יעקב אחרי הבשורה הטובה: ברגליים קלות, ביודעו שהירידה היא העליה. השמחה אינה שכר על סיום השבוע — היא האופן שבו עושים אותו בלי גבול.

תמצית

לאחר תשרי "יעקב הלך לדרכו" אל עניני הרשות, ועד לבחינת מים רבים — ועל ידי זה גופא הוא מתעלה ונעשה "מהלך". הידיעה שהירידה היא צורך עליה עושה את ההליכה בשמחה ובטוב לבב, והשמחה פורצת כל גדר ומביאה לעבודה "בכל מאדך". ועל ידי עבודה בשמחה בכל הג' קוין נמשכת ברכת הוי' בבני חיי ומזוני — ברוחניות ובגשמיות, וברוחניות ובגשמיות גם יחד.

מילון מושגים

מים רבים	טרדות הפרנסה והמחשבות שבעניני העולם (תו"א ר"פ נח).
נהרות	הטרדה כזרם שאינו פוסק — "ניידי ואזלי" — לעומת מי הים ה"מכונסים ועומדים".
אהבה מסותרת	האהבה הטבעית לה' הטמונה בכל נפש מישראל, "ירושה לנו מאבותינו" (תניא פי"ח).
יגיע כפיך	עבודה בכחות החיצונים בלבד, ולא ביגיעת המוח והלב.
לבוש	דבר שעל ידו נמשך דבר נעלה ממנו בלי שישתנה; העסק — לבוש לברכה.
תהו	עולם האורות המרובים והכלים המועטים, שנשברו; שרש ה"מים רבים".
תיקון	הסדר המתוקן שלאחר התהו; שרש הנפש האלקית.
שלהבת י-ה	שרש האהבה שבנפש, כמו שהיא גנוזה בגחלת (שה"ש ח, ו).
צור	בחינה שלמעלה משם הוי'; "האלקים אשר נתנה" (לקו"ת).
עצמות אור אין סוף	האין סוף כפי שהוא בעצמו, למעלה גם מן התהו.
השבת הנפש לשרשה	תשובה במובנה הרחב, גם בלי חטא.
במי נמלך	"בנשמותיהן של צדיקים" — ההמלכה בנשמות קודם הבריאה (רות רבה פ"ב).
כח ופועל	השלמת הכוונה בידיעה לעומת השלמתה במעשה.
מהלך	מי שעולה ממדרגה למדרגה, לעומת "העומדים" (זכריה ג, ז).
בכל מאדך	אהבה שלמעלה ממדידה והגבלה.
ג' קוין	תורה, עבודה וגמילות חסדים — חסד, גבורה ותפארת.
בני חיי ומזוני	בנים, חיים ומזונות — ג' הענינים התלויים במזל (מו"ק כח, א).

ההערות כפי שנדפסו — ובדיקתן

כל הערות הדפוס, כלשונן, עם תוצאת הבדיקה. ‡ — שינוי בין הדפוס לעד הדיגיטלי, או מראה מקום לבדיקה. ראשי התיבות הובאו כפי שנדפסו.

מס׳	עמ׳	כפי שנדפס	בדיקה
1	רעג	שה״ש ח, ז.	נבדק נבדק: ספריא, שה״ש ח, ז. Sefaria
2	רעג	תו״א ר״פ נח. תו״ח נח נח, ד ואילך. מים רבים תרל״ו (בתחלתו. פע״ה).	נבדק נבדק: תו״א ר״פ נח (ספריא). תו״ח ומים רבים תרל״ו — כמובא. Sefaria
3	רעג	משא״כ „מים״, מי הים „הם מכונסים ועומדים״ (תו״א ותו״ח שבהערה הבאה).	נבדק נבדק: תו״א ט, ב (ד״ה אם יתן): ״משא״כ מים הם מכונסים ועומדים״. chabadlibrary.org
4	רעג	תו״ח שם סב, ב. וראה גם תו״א ט, ב (ד״ה אם יתן). יו״ד, א (ד״ה וזהו הפי׳).	נבדק נבדק: תו״ח פ׳ נח (״דניידי ואזלי … בשטף גדול … בענין טרדות הפרנסה״); הדף כמובא. תו״א ט, ב נבדק; יו״ד, א כמובא. chabad.org (TO 9b)
5	רעג	כ״ה בתו״א שם, ש„לא יוכלו לכבות גו״ קאי גם על „נהרות״.	נבדק נבדק: תו״א ט, ב. chabadlibrary.org
6	רעג	תהלים קכח, ב.	נבדק נבדק: ספריא. Sefaria
‡7	רעג	לקו״ת שלח מב, ד. חוקת טו, ג. ובכ״מ.	כמובא ‡ המאמר נמצא בלקו״ת חוקת ד״ה על כן יאמרו המושלים, המאמר האחרון בפרשה — מתאים לסו, ג. בעד הדיגיטלי ובתרגום האנגלי של קה״ת: סו, ג. ״טו״ שבצילום — כנראה טעות; לבדוק. Sefaria · chabad.org
8	רעג	דרמ״צ קז, א (וראה גם שם ח, א). קונטרס ומעין מכ״ה פ״א.	כמובא כמובא.
9	רעג	ראה טו, יח. ובספרי שם: יכול יהא יושב ובטל* ת״ל בכל אשר תעשה.	נבדק נבדק: ספריא, דברים טו, יח; ספרי דברים קכג: ״יכול בטל? ת״ל בכל אשר תעשה״ — כגירסה שבהערת הכוכבית. Sefaria (Sifrei) · Sefaria (verse)
10	רעג	להעיר, ש„בזעת אפיך תאכל לחם״ (בראשית ג, יט) נתחדש לאחרי חטא עה״ד.	נבדק נבדק: ספריא. Sefaria
11	רעג	לקו״ת שלח שם.	כמובא כמובא.
12	רעג	קדושין בסופה.	נבדק נבדק: סוף קידושין — ״ואני נבראתי לשמש את קוני״. Sefaria

מס'	עמ'	כפי שנדפס	בדיקה
*	רעג	כן הובא בקונט' ומעין שם ובכ"מ. ובספרי שלפנינו: יכול בטל. ובילקו"ש (עה"פ): יכול כשעומד ובטל כו'.	נבדק נבדק: ספרי ("יכול בטל") וילקוט שמעוני תורה תתצט ("יכול כשעומד ובטל") — כמובא בהערה. Sefaria (Sifrei) · Sefaria (Yalkut)
13	רעד	משלי י, כב.	נבדק נבדק: ספריא. Sefaria
14	רעד	ראה בכ"ז דרמ"צ קז, ב. קונט' ומעין שם פ"ב.	נבדק נבדק: לשון דרמ"צ נמצאה; "קז, ב" — כציטוט הרבי עצמו במקום אחר (לקו"ש ח"ו ע' 189 הערה 43). ומעין — כמובא.
15	רעד	ראה גם לקו"ת חוקת שם: ואדרבה מחשבה מועלת. וראה גם ד"ח בהקדמה (ג, ב).	נבדק נבדק: לקו"ת חוקת: "אבל לא יגיעת המוח ביותר מדאי ... ואדרבה מחשבה מועלת" (ע"פ סנהדרין כו, ב). ד"ח — כמובא. chabad.org · Sefaria (Sanhedrin)
16	רעד	דרמ"צ שם.	נבדק נבדק: דרמ"צ — "המרבה בלבושים לא העדיף מאומה ואדרבה מקלקל יותר ... כמדת גופו".
17	רעד	דרמ"צ שם (קז, א ואילך). קונט' ומעין שם פ"ג. ד"ה וידעת תרנ"ז.	כמובא כמובא.
18	רעד	תו"א יו"ד, א. תו"ח שם סא, א. אוה"ת נח (כרך ג') תרט, ב.	כמובא כמובא.
19	רעד	להעיר, שבתהו היו אורות מרובים. וראה אוה"ת שם, שענין מים רבים הוא דוגמת ענין רשות הרבים שהוא בחי' עולם הנקודים.	כמובא כמובא.
20	רעד	עד „שזהו רבותא גדולה" (תו"ח שם).	כמובא כמובא.
21	רעד	בתו"א שם, ש„מים רבים" ו„נהרות" הם ב' בחי' בתהו.	כמובא כמובא (וראה הערה 3).
22	רעד	תו"ח שם.	כמובא כמובא.
23	רעד	שה"ש ח, ו.	נבדק נבדק: ספריא. Sefaria
24	רעד	ראה גם שהש"ר עה"פ (בסופו): שלהבת י-ה .. כאש של מעלה .. ולא המים מכבין לאש. וראה בפירוש מהרז"ו שם.	נבדק נבדק: שהש"ר ח, ו: "כאש של מעלה, לא האש מכבה למים ולא המים מכבין לאש". מהרז"ו — כמובא. Sefaria
25	רעד	ראה פירוש הראב"ע לשה"ש שם (וראה גם מצודות שם): רשפי – גחלי'. ובתיב"ע שם: גומרין דאשא (אוה"ת והמשך מים רבים שבהערה 27).	נבדק נבדק: ראב"ע, מצודת דוד ("גחלת האהבה"), תרגום ("לגומרין דאשא"). Sefaria (Ibn Ezra) · Sefaria (Targum)

מס׳	עמ׳	כפי שנדפס	בדיקה
26	רעד	ראה ד״ה ואברהם זקן תרס״ו. ובכ״מ.	כמובא כמובא.
27	רעה	אוה״ת נח שם תרכא, ב. מים רבים תרל״ו פע״ג. וראה גם אוה״ת שה״ש עה״פ (ע׳ תשמו).	כמובא כמובא.
28	רעה	ראה בארוכה לקו״ת אחרי כו, ג.	נבדק נבדק: לקו״ת אחרי כו, ג — צור ״מקור ושרש כל שרשי התהוות״, כצור החלמיש שהאש בו ״בכח ובהעלם״.
29	רעה	ר״פ האזינו (עב, א). שמע״צ פה, רע״ב.	נבדק נבדק: לקו״ת ר״פ האזינו. שמע״צ — כמובא. Sefaria
30	רעה	קהלת יב, ז.	נבדק נבדק: ספריא. Sefaria
31	רעה	תו״א ותו״ח שבהערה 2. אוה״ת נח שם תרכב, א. מים רבים הנ״ל פע״ה ואילך.	כמובא כמובא.
32	רעה	והיינו, דזה שאין ביכולתם לכבות את האהבה הוא לא רק מצד שרש האהבה (כנ״ל ס״ג), אלא גם מצד „תכלית עומק כוונתם״ של המים רבים גופא.	נבדק נבדק (הפניה פנימית).
33	רעה	ראה המשך מים רבים שם.	כמובא כמובא.
34	רעה	ראה תו״א שם ט, א. תו״ח שם נט, סע״ד.	כמובא כמובא.
‡35	רעה	לקו״ת בלק עג, סע״א. ובלקו״ת שם, שזהו „התירוץ האמיתי״ למה ירדה הנשמה לעוה״ז.	נבדק נבדק: לקו״ת בלק עג, א — ״אך התירוץ האמיתי הוא … אינם יכולים לעמוד״. ‡ בעד הדיגיטלי נוסף ״ובכ״מ״. chabadlibrary.org
36	רעה	ברכות לד, ב.	נבדק נבדק: ברכות לד, ב (ר׳ אבהו). Sefaria
37	רעה	רמב״ם הל׳ תשובה פ״ז ה״ד (וגם בלקו״ת שם מובא הגירסא אינם יכולים).	נבדק נבדק: רמב״ם תשובה פ״ז ה״ד; ובלקו״ת בלק הגירסא ״אינם יכולים״. Sefaria
38	רעה	שלמעלה מבחי׳ כח (המשך ר״ה תש״ג פי״ג. ועוד).	כמובא כמובא.
39	רעה	לקו״ת ראה כד, ד. ש״ש סו, ג. ובכ״מ.	כמובא כמובא. ״ש״ש״ כאן — שבת שובה שבלקו״ת.
40	רעה	לקו״ת ר״פ האזינו.	נבדק נבדק: לקו״ת ר״פ האזינו. Sefaria

מס'	עמ'	כפי שנדפס	בדיקה
41	רעו	ראה לקו"ת שם עב, רע"א: והתשובה היא להיות .. כמו קודם ירידתה ויתר על כן. ומ"ש והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה – ראה לקמן הערה 47.	נבדק נבדק: לקו"ת האזינו — "והתשובה הוא להיות ... כמו קודם ירידתה ויתר על כן". Sefaria
42	רעו	רות רבה רפ"ב.	נבדק נבדק: רות רבה ב, ג — "נפשותיהן של צדיקים שבהם נמלך הקב"ה לבראות את עולמו". (הרבי מציין במקו"א גם ב"ר פ"ח, ז.) Sefaria
43	רעו	ד"ה העושה סוכתו תרצ"ט פ"ב. וראה גם המשך תער"ב (ח"ב) ע' תתק.	כמובא כמובא.
44	רעו	או"ת (ב, ג) עה"פ נעשה אדם – הובא גם בהמשך הנ"ל ס"ע תתקב [ומהמשך הענין שם (ראה שם ריש ע' תתקג) משמע שזה שייך גם לענין במי נמלך כו'].	נבדק נבדק (המשל): כתר שם טוב, ובאוה"ת בשם או"ת להה"מ על "נעשה אדם". הדף כמובא.
45	רעו	ב"ר פ"א, ד.	נבדק נבדק: ב"ר א, ד. Sefaria
46	רעו	המשך ר"ה תש"ג פ"ג. ובכ"מ.	כמובא כמובא; וכן מציין הרבי במקו"א: "סה"מ תש"ג ריש ע' 9". chabad.org
47	רעו	ועפ"ז יובן מ"ש „והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה" – אף שע"י התשובה נעשית בעילוי יותר – כי גם העילוי דנשמה שע"י התשובה הוא בבחינת „האלקים אשר נתנה" (שרש הנשמות בעצמותו ית'). אלא שבתחלה הוא רק בכח, כבפנים. ועצ"ע.	נבדק נבדק (הערה פנימית).
‡48	רעז	ראה בארוכה בהשיחה סעיף ד' ואילך (לקו"ש ח"כ ע' 269).	כמובא ‡ הרבי עצמו מציין שיחה זו בלקו"ש ח"כ ע' 283–4 (ד"ה ושבתי בשלום תשל"ח), כבעד הדיגיטלי; "269" שבדפוס אינו מתאים. לבדוק. chabad.org
‡49	רעז	ראה בארוכה בהשיחה סעיף ב' ואילך (שם ע' 266). ושם (ס"ג ואילך), שהחידוש שבמוצאי ש"פ נח על מוצאי שבת בראשית הוא – שאז ישנו כבר הענין ד„ויעקב הלך לדרכו" בפועל.	כמובא ‡ במפתח לקו"ש — ס"ע 281, כבעד הדיגיטלי; "266" שבדפוס אינו מתאים. לבדוק.
50	רעז	וע"ד הידוע (תו"א ל, סע"א ואילך. ובכ"מ) בענין העלי' שע"י (כללות) ירידת הנשמה למטה, שהעלי' היא מה שנעשית בבחי' מהלך.	כמובא כמובא; לקו"ת מט, ד מציין "ת"א ס"פ וישב" לענין מהלך. chabadlibrary.org
‡51	רעז	ויצא לב, ב. וראה לקו"ש שם ע' 270-1.	נבדק נבדק: ספריא. ‡ בעד הדיגיטלי: "שיחת מוצאי שבת בראשית ס"ו". Sefaria
52	רעז	ויצא כט, א. פירש"י שם. וראה לקו"ש שם ע' 272-3.	נבדק נבדק: רש"י בראשית כט, א. Sefaria

מס׳	עמ׳	כפי שנדפס	בדיקה
53	רעז	להעיר, שזהו (בחי׳ בכל מאדך) גם העילוי שנעשה ע״י ה„מים רבים״ (תו״א ט, א. ובכ״מ).	נבדק נבדק: תו״א ד״ה אם יתן — ״תבא לבחי׳ האהבה היותר גדולה היינו בחי׳ בכל מאדך״. chabadlibrary.org
‡54	רעז	ד״ה שמח תשמח תרנ״ז ע׳ 49 (סה״מ תרנ״ז ע׳ רכג) ואילך.	כמובא ‡ הרבי מציין במקו״א ״סה״מ תרנ״ז ס״ע רכג ואילך״ — מאשר את המראה מקום שבדפוס. chabad.org
55	רעז	ג׳ בני נח הם בחי׳ חג״ת (תו״א ר״פ וישב ואוה״ת נח סג, א), ענין הג׳ קוין דתורה עבודה וגמ״ח.	כמובא כמובא; וכן מציין הרבי בד״ה אלה תולדות נח תנש״א. chabad.org
56	רעז	ראה אוה״ת וירא (כרך ד׳) תשנו, סע״א ואילך.	כמובא כמובא.

מרשם בדיקת המקורות

33 מתוך 57 ההערות נפתחו ונבדקו במקורן; השאר הובאו כפי שנדפסו, וכמה מהן מאושרות על ידי ציוני הרבי עצמו במקומות אחרים. גם מקורות הביאור המשולב והעיונים נבדקו באותו אופן.

מקורות הביאור שנבדקו

ענין	היכן נבדק	
Tanya chs. 18–19: the hidden love, an inheritance from the Avos	Sefaria, Tanya I 18:2 (“אהבה מסותרת … ירושה לנו מאבותינו”), 19:9	קישור
Zechariah 3:7, “walkers among those who stand”	Sefaria, Zechariah 3:7	קישור
Children, life and sustenance depend on mazal	Sefaria, Moed Katan 28a	קישור
Rashi: his heart lifted his feet	Sefaria, Rashi on Genesis 29:1	קישור
Tzur as flint holding fire in potential	Likkutei Torah, Acharei 26c (The Library)	
The soul above “stands”; below it becomes a “walker”	Toras Menachem 5719 (Shabbos Bamidbar) and 5733 (Shabbos Acharei)	קישור
Torah Ohr: through the waters one reaches “bechol me’odecha”	Torah Ohr, d”h Im Yiten (9b)	קישור

עדי המאמר

עד	שימוש	
Sefer HaMaamarim Melukat (digital)	Second witness for body and notes; collated in full.	קישור
Maamarim (lahak.org)	Kuntres of Motzaei Shabbos Noach 5738; identical text.	קישור
Unedited transcript (bilti muga)	Weekly kovetz 5738, “ד״ה מים רבים — מוצאי ש״פ נח, ג׳ מרחשון”. A record of what was said, not the edited maamar; not used for the text.	

דפוסים נוספים

במאמרים מאוחרים מציין הרבי מאמר זה לפי סעיפיו בתורת מנחם — ספר המאמרים, חשון ח״א ע׳ רמח, ובספר המאמרים מלוקט ח״א. הדפוס שצולם (עמ׳ רעג–רעז) הוא מהדורה מנוקדת נפרדת. קיים גם רשימה בלתי מוגה של ההתוועדות (קבצים שבועיים תשל״ח), שלא נעשה בה שימוש לנוסח.

שיטת העבודה

Reshimu בונה מערכות פיקוח לסוכני בינה מלאכותית ("ארבעת השערים"), כך שכל פלט ניתן לייחוס לכוונה אנושית מקורית; **Atzmut OS** הוא שכבת הביקורת וההסלמה שלה. אותה משמעת הונהגה במהדורה זו.

לשון המאמר הועתקה שורה אחר שורה מצילומי הדפוס ולא נכתבה מן הזכרון, נבדקה מילה במילה מול עד דיגיטלי שני, וכל מראה מקום נבדק במקורו בספריא ובספריית OpenChassidus. שני העדים מובאים זה לצד זה ולא עורבבו. כל הערה הובאה כפי שנדפסה וסומנה "נבדק" או "כמובא"; דבר שלא נבדק לא הוצג כבדוק. הביאור מובדל מלשון המאמר באותיות: המודגש — לשון המאמר; הקל — ביאור. ונבדק בתוכנה שהסרת הביאור מחזירה את לשון המאמר בדיוק.

קולופון

OpenChassidus · מהדורה עברית מבוארת · ד״ה מים רבים, מוצאי ש״פ נח ה׳תשל״ח. הנוסח: עמ׳ רעג–רעז בדפוס המנוקד, צולם בחשון ה׳תשפ״ז. עד שני: ספר המאמרים מלוקט (chabad.org/torah-texts/3140393). הביאור, העיונים, הטבלאות ועניני העבודה — מאת המהדיר, ואין להם סמכות משל עצמם.

Prepared by Shimon Rosenberg · shimon@reshimu.ai · OpenChassidus · reshimu.ai